

ROMÁNIA KÜSZÖBÖN ÁLLÓ REGIONÁLIS ÁTSZERVEZÉSE

LADÓ-BURISTA RÉKA

Az 1989-es rendszerváltás után Románia elindult a demokratizálódás útján, mely folyamat legutóbbi fázisa az ország Európai Unióhoz való csatlakozása volt. Ennek következtében Romániának az EU-s jogszabályoknak megfelelő, új területi felosztásra volt szüksége, így alakult ki a jelenlegi, három NUTS szintet megkülönböztető regionális berendezkedés.

Jelen tanulmány azt vizsgálja, hogyan illeszkednek be az ország régiói az Európai Unió átlagba, a régiók érdekeinek megfelelően vannak-e meghúzva a regionális határok, és hogyan változtatna a jelenlegi helyzeten a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) által benyújtott törvénytervezet.

Kulcsszavak: NUTS rendszer; makrorégiók, területfejlesztés; fejlesztési régiók; regionalizáció; regionális fejlesztési programok; RMDSZ regionális fejlesztési tervezete.

*

Bevezetés

A volt Szovjetunió részeit képező államokban még ma is megfigyelhetők annak a folyamatnak a határon belül érvényesülő különböző változatai, ami 1945 és 1990 között uralkodott el a Közép-Európában, és arra irányult, hogy minden nemzeti törekvést elnyomjon. A francia történészek a Szovjetunió ilyen irányú, fojtogató-bénító törekvéseit nevezték “ólombúra-effektusnak”. A Szovjetunió és a szocialista tömb összeomlásával eltűnt az ólombúra, így a nacionalizmus ismét a térség sorsát befolyásoló fontos erővé vált.¹ Az addig kordában tartott nemzetek végre fellélegezhettek, és kifejezésre juttathatták saját identitásukat, felerősödtek a nemzetállami törekvések. Egy igen hangsúlyos probléma észlelhető azonban: a nemzetállamokon belül a nemzeti kisebbségek sorsa nem megoldott, és ugyanaz a központi hatalom szab gátat etnikai törekvéseiknek, ami hajdanán a szovjet tömb országait próbálta egységes szabvány felé formálni. Ez volt az oka annak, hogy megjelent az etnoregionalizmus, az etnikai identitástudat területi érvényességére, földrajzi és társadalmi-politikai térben való megjelenítésére vonatkozó törekvés, amelynek egy aktuális példája Romániában jól megfigyelhető. Az ország lehetséges regionális átszervezése indokoltá teszi megvizsgálni azt, hogy milyen következményekkel járna a magyar kisebbségre nézve ez a lépés, és hogyan változtatná meg Székelyföld jelenlegi közigazgatási helyzetét, valamint viszonyát a központi hatalomhoz.

A NUTS rendszer

Az Európai Unió mindig kiemelt feladatának tekintette regionális politikája keretein belül, hogy mérsékelje a térségek közötti társadalmi-gazdasági fejlettségi különbségeket, és hogy az elmaradott térségek felzárkózását elősegítse azáltal, hogy különböző anyagi juttatásokban részesíti az erre rászoruló régiókat. A rendszer megfelelő működéséhez azonban szükség volt egy egységesített területi beosztás létrehozására az Európai Unió országain belül, egyrészt azért, hogy a támogatásra szoruló területeket meg lehessen nevezni, másrészt az objektív bírálati szempontok alkalmazhatósága miatt – ennek alapját a statisztikai adatok képezik. Ez a területi beosztás kapta a NUTS¹ rendszer elnevezést.²

A NUTS rendszer létrejöttét az Európai Parlament és a Tanács 1059/2003/EK rendelete mondja ki, célját az első bekezdés szerint a következőképpen határozza meg:

“(1) A statisztikák felhasználói növekvő összehangolási igényüket fejezik ki annak érdekében, hogy az Európai Unió egész területén összehasonlítható adatokat kapjanak. A belső piac működése érdekében a

¹ dr. Gulyás László: Két régió sorsa az Osztrák-Magyar Monarchiától napjainkig, Hazai Térségfejlesztő Rt., Budapest, 2005

² Szabó Pál: A NUTS rendszer ki- és átalakulása, Comitatus XV. évfolyam, 8-9 sz.

nemzeti és a közösségi statisztikák gyűjtésére, továbbítására és közzétételére vonatkozó statisztikai szabványokra van szükség ahhoz, hogy az egységes piac valamennyi szereplőjét el tudják látni összehasonlítható statisztikai adatokkal. Ebben az összefüggésben az osztályozás fontos eszköze az összehasonlítható statisztikák gyűjtésének, összeállításának és terjesztésének.”³

Tehát legfőbb célját egységesített statisztikai adatok szolgáltatásaként jelöli ki az Európai Unió számára.

Szerkezetéről ugyanezen rendelet 2. cikkében esik szó:

“(1) A 91/450/EGK határozat értelmében a NUTS-osztályozás a tagállamok gazdasági területét területi egységekre osztja fel. Minden egyes területi egységhez egyedi kódot és nevet rendel.

(2) A NUTS-osztályozás egy hierarchikus jellegű nomenklatúra. Minden tagállamot 1. NUTS-szintű területi egységekre oszt fel, amelyek mindegyike 2. NUTS-szintű területi egységekre osztódik, ezek pedig 3. NUTS-szintű területi egységekre osztódnak.

(3) Egy adott területi egységet azonban több NUTS-szintre is be lehet sorolni.”⁴

Jelenleg tehát három szintet különböztet meg (kiegészülve a helyi adminisztratív egységekkel), amelyek a 3. cikk szerint a népesség számát követve tömörülnek hierarchiába:

“(1) A tagállamokon belül meglévő közigazgatási egységek képezik a területi egységek meghatározására felhasznált első ismérvet.

E célból a "közigazgatási egység" olyan közigazgatási hatósággal rendelkező földrajzi terület, amely a tagállam jogi és intézményi keretén belül rendelkezik a fenti területre vonatkozó közigazgatási vagy politikai döntéshozatali hatáskörrel.

(2) Annak érdekében, hogy megállapítsák a vonatkozó NUTS-szintet, amelybe egy tagállam közigazgatási egységeinek adott osztályát be kell sorolni, a közigazgatási egységek ezen osztálya átlagos méretének a következő népesség-küszöbértékeken belül kell lennie:

Szint	Legalább	Legfeljebb
NUTS 1	3 millió	7 millió
NUTS 2	800000	3 millió
NUTS 3	150000	800000

Amennyiben egy tagállam teljes népessége egy adott NUTS-szintre vonatkozó alsó küszöbérték alatt van, ezen a szinten az egész tagállam egyetlen NUTS területi egységet alkot.”⁵

Szint	A népesség minimális száma	A népesség maximális száma
NUTS 1	3 millió	7 millió
NUTS 2	800 000	3 millió
NUTS 3	150 000	800 000

1. ábra - Szintek szerinti keretszámok a lakosságot tekintve

Következésképp nem minden ország rendelkezhet, és rendelkezik az összes szinttel, valamint az sem központiilag meghatározott, hogy az egyes szintekhez milyen jogkörök társulnak az adott ország határain belül.⁶

A rendszer elmúlt harminc évben több módosításon esett át, legutóbb 2008-ban, Bulgária és Románia uniós csatlakozását követően. Az Európai Parlament és a Tanács 176/2008/EK rendelete (2008. február 20.) a statisztikai célú területi egységek nomenklatúrájának (NUTS) létrehozásáról szóló 1059/2003/EK rendeletnek Bulgária és Románia Európai Unióhoz való csatlakozása következtében történő módosításáról meghatározza a két új tagország NUTS szinten történő területi felosztását valamint tartalmazza azok megnevezéseit is.

A NUTS rendszer Romániában

Jogsabályi háttér

³ Az Európai Parlament és a Tanács 1059/2003/EK rendelete (2003. május 26.) a Statisztikai Célú Területi Egységek Nomenklatúrájának (NUTS - Nomenclature d'Unités Territoriales Statistiques) létrehozásáról

⁴ Uo. 2. cikk

⁵ Uo. 3. cikk

⁶ European Commission; Eurostat – NUTS classification;

http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/basicnuts_regions_en.html

A régiófejlesztésről szóló 51/1998. számú törvény, amely Romániában a régiófejlesztés alapokmánya, meghatározza a térségfejlesztési politika előmozdításához szükséges célokat, intézményi háttért, hatásköröket és sajátos eszközrendszert. A 268/2000. számú sürgősségi rendelettel módosított és kiegészített 151/1998. számú törvényben meghatározzák mind a regionális, mind pedig az országos szintű döntéshozó és végrehajtó testületeket.

A regionális politika végrehajtását megalapozó jelenlegi jogi keret ezenkívül a következőket tartalmazza:

- a helyi közpénzekről szóló 189/1998. számú törvény, beleértve a későbbi módosításokat és kiegészítéseket;
- az állami segélyekről szóló 143/1999. számú törvény;
- az állami segélyekről szóló 143/1998. számú törvény alkalmazásában használt jelentési, monitorizálási és tájékoztatási eljárásokról szóló 599/2000. számú kormányhatározat;
- a belső átvilágításról, valamint a megelőzési pénzügyi ellenőrzésről szóló 119/199. számú kormányrendelet;
- az Európai Unió által Románia számára kiutalt vissza nem térítendő támogatások, valamint az ezekkel járó, a 22/2000. számú törvényben elfogadott közös finanszírozási alapok kezelésére vonatkozó 63/1999 számú sürgősségi rendelet;
- a közbeszerzésekről szóló 60/2001. számú sürgősségi rendelet.

Területi felosztás

Romániában a NUTS rendszer a következőképp alakul:

- NUTS 1 szint: makrórégiók,
- NUTS 2 szint: fejlesztési régiók,
- NUTS 3 szint: megyék

Románia közigazgatási beosztása								
Makrórégiók (NUTS I)	1-es makrórégió		2-es makrórégió		3-as makrórégió		4-es makrórégió	
Fejlesztési régiók (NUTS II)	Északnyugat	Közép	Északkelet	Délkelet	Dél	Bukarest Ilfov	Délnyugat	Nyugat
Megyék (NUTS III)	<i>Bihar</i> <i>Beszterce-Naszód</i> <i>Kolozs</i> <i>Máramaros</i> <i>Szatmár</i> <i>Szilágy</i>	<i>Fehér</i> <i>Brassó</i> <i>Kovászna</i> <i>Hargita</i> <i>Maros</i> <i>Szeben</i>	<i>Bákó</i> <i>Botoşani</i> <i>Iaşi</i> <i>Neamţ</i> <i>Suceava</i> <i>Vaslui</i>	<i>Brăila</i> <i>Buzău</i> <i>Constanţa</i> <i>Galaţi</i> <i>Tulcea</i> <i>Vrancea</i>	<i>Argeş</i> <i>Călăraşi</i> <i>Dâmboviţa</i> <i>Giurgiu</i> <i>Ōalomiţa</i> <i>Prahova</i> <i>Teleorman</i>	<i>Bukarest</i> <i>Ilfov</i>	<i>Dolj</i> <i>Gorj</i> <i>Mehedinţi</i> <i>Olt</i> <i>Vâlcea</i>	<i>Arad</i> <i>Krassó-Szörény</i> <i>Hunyad</i> <i>Temes</i>

2. ábra - Románia közigazgatási beosztása

A fejlesztési régiókat 1998-ban a 151-es számú Törvényrendelet alapján hozták létre ezzel elősegítve, hogy Románia regionális felosztása illeszkedjen az Európai Unió átlagba. Ezek a régiók a NUTS rendszer II. szintjének felelnek meg, és bár egyre fontosabb szerepet játszanak az ország regionális szintű gazdasági fejlődése során, nem rendelkeznek jogi személyiséggel, nincsen semmiféle közigazgatási hatáskörük, mivel nem képezi részüket törvényhozó tanács és végrehajtó szerv. Létrehozásukkor csak statisztikai célokat tartottak szem előtt, a konkrét politikai hatalom a régiókba foglalt megyéknél maradt. Fontos szerepük emellett, hogy az Unió PHARE alapokhoz hozzáférhetnek, valamint, hogy segítségükkel statisztikai elemzések végezhetőek az ország társadalmi és gazdasági fejlődését illetően. A régiók feladata továbbá a regionális infrastruktúra-projektek koordinálása, és tagjai a Régiók Bizottságának is az EU-ban.

A 75/2001-es, a Nemzeti Statisztikai Intézet működéséről szóló Sürgősségi Kormányrendelet alapján Románia területe nyolc NUTS 2-es szintű egységre oszlik: Északnyugat, Közép, Északkelet, Délkelet, Dél, Bukarest-Ilfov, Délnyugat, Nyugat fejlesztési régióra, emellett 34 megyei statisztikai hivatalt is létrehozottak.

3. ábra - Románia jelenlegi fejlesztési régiói⁷

Románia regionális politikájának koordinálására regionális és országos szinten is hoztak létre intézményeket:

A regionális fejlesztés régió-szintű intézményei

“Minden régióban két intézmény működik, amelyek célja a regionális politika megvalósítása: a Regionális Fejlesztési Tanács, mint döntéshozó szerv, és ennek alárendelve a Regionális Fejlesztési Ügynökség.

A Regionális Fejlesztési Tanács tagjai:

- a régió megyei tanácsainak elnökei;
- minden egyes megyéből egy municípiumi, egy városi és egy községi helyi tanácsos. Ezeket a megyei tanács elnöke által összehívott megyei jelölőgyűléseken bízták meg. Külön jelölőgyűlést hívtak össze a municípiumok, a városok és községek számára. Minden egyes helyi tanács elküldte a képviselőjét ezekre a megyei szintű gyűlésekre (azokat a tanácsosokat, amelyek a helyi tanácsokat képviselték, ugyanazzal a határozattal bízták meg, amellyel a helyi tanács jóváhagyását fejezte ki a régióhoz való csatlakozáshoz).

A Regionális Fejlesztési Tanács első, alakuló ülését a legidősebb megyei tanácselnök hívta össze és vezette. Ezen írták alá a régiót létrehozó egyezményt és fogadták el a Regionális Fejlesztési Tanács szervezési és működési szabályzatát.

A Regionális Fejlesztési Tanács az alakuló ülésen a megyei tanácsi elnökök közül egyéves mandátummal elnököt és alelnököt választott. Az elnök képviseli a régiót és a Regionális Fejlesztési Tanácsot más régiókkal (belföldi vagy külföldi) való kapcsolatokban.

A Regionális Fejlesztési Tanács tagjai nem kapnak javadalmazást tevékenységükért.

A Regionális Fejlesztési Tanács reprezentativitását a helyi közigazgatás hatóságainak legitimitása adja. A Regionális Fejlesztési Tanácsot az önkormányzati igazgatási rendszerre (a megyei és helyi tanácsokra) építették rá, az államigazgatás képviselője, a prefektus szavazati jog nélkül vehet részt a Regionális Fejlesztési Tanács ülésein. A Regionális Fejlesztési Tanács ülésén részt vesz a Regionális Fejlesztési Ügynökség igazgatója is, ugyancsak szavazati jog nélkül. Viszont felszólalási, javaslattevési joguk van a szavazati jog nélküli résztvevőknek és az egyéb meghívottaknak is.

A Regionális Fejlesztési Tanács rendes ülésére évharmadonként, rendkívüli ülésére bármikor sor kerülhet.

⁷ http://www.welcometoromania.ro/Romania/Romania_Harta_Zone_de_dezvoltare_m.htm

A Regionális Fejlesztési Tanács hatásköre:

- elemez és dönt a regionális fejlesztés stratégiájáról és a fejlesztési programokról;
- jóváhagyja a regionális fejlesztési terveket;
- javaslatokat nyújt be az Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanácsnak a Regionális fejlesztési pénzalap kialakítására vonatkozóan;
- jóváhagyja a Regionális fejlesztési pénzalap forrásainak célját és prioritásait;
- figyelemmel követi a fejlesztési pénzalap felhasználását.

A Regionális Fejlesztési Ügynökség a Regionális Fejlesztési Tanácsnak alárendelve működik. A Regionális Fejlesztési Ügynökség nem kormányzati, nonprofit, közhasznú intézmény, amelynek jogi személyisége van. Szervezési és működési szabályzatát a Regionális Fejlesztési Tanács hagyja jóvá, és ebben határozzák meg a székhelyét is.

A Regionális Fejlesztési Ügynökséget igazgató vezeti, amelyet a Regionális Fejlesztési Tanács nevez ki, versenyvizsga alapján, és ugyancsak ő mentheti fel. Az alkalmazottak esetében be kell tartani a megyék közötti arányosság elvét. A Regionális Fejlesztési Ügynökség szervezeti struktúráját ugyancsak a Regionális Fejlesztési Tanács hagyja jóvá.

A Regionális Fejlesztési Ügynökség működéséhez szükséges pénzalapokat a Regionális fejlesztési pénzalapból különítik el, a Regionális Fejlesztési Tanács döntésének megfelelően, a helyi és megyei tanácsok által biztosított forrásokból vagy az ügynökség saját bevételeiből.

A Regionális Fejlesztési Ügynökség hatásköre:

- Elkészíti és a Regionális Fejlesztési Tanácshoz jóváhagyás végett benyújtja a regionális fejlesztési stratégiát, a regionális fejlesztési programokat és a pénzalapok kezelési tervét.

A regionális fejlesztési tervek lehetnek többéves vagy egyéves lefutásúak. A többéves lefutású programok is egyéves részekre vannak bontva. Ezeket továbbítják a Nemzeti Regionális Fejlesztési Ügynökséghez, hogy az biztosítsa a finanszírozásukat.

- Gyakorlatba ülteti a regionális fejlesztési programokat, kezeli a pénzalapokat, a Regionális Fejlesztési Tanács döntéseivel összhangban, a törvények betartásával, és felelős tevékenységéért. Követi és ellenőrzi a támogatott projekteket, és ezekről jelentéseket készít a regionális tanácsnak és a nemzeti ügynökségnek.

- Azonosítja a régió belüli hátrányos helyzetű övezeteket az érintett helyi és megyei tanácsokkal együtt, és az előkészített dokumentációt, amelyet a Regionális Fejlesztési Tanács is jóváhagy, benyújtja a Nemzeti Regionális Fejlesztési Ügynökségnek és a Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanácsnak.

- Szakmai tanácsadással segíti a hátrányos helyzetű övezetekbe befektetni kívánó természetes és jogi személyeket, a megyei és helyi tanácsokkal együtt. Az ebből származó jövedelmek a Nemzeti regionális fejlesztési pénzalap bevételeinek számítanak.

- A Nemzeti fejlesztési ügynökséghez a Nemzeti regionális fejlesztési pénzalapból való támogatásra jóváhagyott projekteket nyújt be. Ezeket lehet teljesen vagy részben a Nemzeti regionális fejlesztési pénzalapból finanszírozni.

- Megpróbál forrásokat szerezni a Regionális fejlesztési pénzalapba.

- Kezeli a Regionális fejlesztési pénzalapot, a regionális fejlesztési programok megvalósítása érdekében.

- Felel a Regionális Fejlesztési Tanács és az egyéb hatóságok előtt a pénzalapok kezelésének törvényszerűségéért.

A Regionális fejlesztési pénzalap forrásai:

- az Nemzeti fejlesztési pénzalapból származó források;
- a megyei és a helyi költségvetésekből származó források, a megyei tanácsok és a helyi tanácsok által jóváhagyott összegeknek megfelelően;
- a magánszektortól, bankoktól, külföldi befektetőktől, az Európai Uniótól és más nemzetközi szervezetektől származó források.

A regionális fejlesztés országos intézményei

Országos szinten a regionális fejlesztést a Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanács és a Nemzeti Regionális Fejlesztési Ügynökség koordinálta.

A Nemzeti Regionális Fejlesztési Ügynökséget 2001-ben megszüntették (2000. évi 2. számú Sürgősségi Kormányrendelet), helyét a Fejlesztés és Prognózis Minisztériuma vette át. A Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanács formálisan létezik, azonban a gyakorlatban nem működik, Radu Vasile miniszterelnök óta nem ülésezett. Országos szinten tulajdonképpen csak a Fejlesztés és Prognózis Minisztériuma maradt mint a regionális fejlesztésre szakosodott intézmény.

A Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanács tagjai:

- a nyolc fejlesztési régió Regionális Fejlesztési Tanácsainak az elnöke és alelnöke, azaz 16 személy;
- a Kormány képviseletében ugyancsak 16, miniszteri vagy államtitkári rangú, kormányhatározattal kijelölt személy;
- a Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanács elnöke a Miniszterelnök.

A Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanács hatásköre:

- jóváhagyja az ország regionális fejlesztési stratégiáját és programját;
- javaslatokat nyújt be a Kormánynak a Nemzeti regionális fejlesztési pénzalap tekintetében;
- jóváhagyja a Nemzeti regionális fejlesztési pénzalap forrásainak kritériumait, prioritásait, az utalványozási eljárást;
- figyelemmel követi a Nemzeti regionális fejlesztési pénzalapból a Regionális Fejlesztési Ügynökségekhez utalványozott források felhasználását;
- jóváhagyja az Európai Bizottság által Romániának juttatott strukturális vagy strukturális típusú pénzalapok felhasználását, a kormány által elfogadott jogszabályoknak megfelelően;
- követi a regionális fejlesztési politika megvalósulását, ideértve a nemzetközi együttműködést is.

A Nemzeti Regionális Fejlesztési Ügynökség a Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanács végrehajtó szerve volt, jogi személy, amelyet egy államtitkári rangú elnök vezetett. A Nemzeti Regionális Fejlesztési Ügynökség működéséhez szükséges alapokat a Nemzeti regionális fejlesztési pénzalapból finanszírozták, a Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanács javaslatára, kormányhatározattal megállapított szinten.

A Fejlesztés és a Prognózis Minisztériumának hatáskörei a regionális fejlesztés területén:

- elkészíti az Országos Fejlesztési Tervet, ezt beterjeszti a kormányhoz jóváhagyás végett, és koordinálja az országos politika megvalósulását Románia egészében, a régiókban és zónákban;
- követi a gazdasági és szociális kohézió céljainak megvalósulását, az ország régiói és zónái közötti különbségek mérséklésének céljából, minden egyes régió versenyképességének növelése végett;
- együttműködik a Külügyminisztériummal a határon átnyúló fejlesztési régiók, a régiók közötti és az európai régiók szintjén történő együttműködés kérdésében;
- elemzi és javasolja a Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanácsnak a regionális fejlesztési programok és tervek finanszírozását; kidolgozza a régiók támogatási programjait a regionális gazdaság átszervezése céljával;
- kidolgozza a regionális fejlesztési programok és tervek kritériumait, prioritásait és a finanszírozási eljárását; a régiókat támogató programokat fogad el, hogy a regionális gazdaság átszervezéséhez szükséges forrásokat biztosítsák;
- kidolgozza a sajátos helyzetű zónák (ipari parkok, hátrányos helyzetű övezetek) fejlesztését célzó programok kritériumait, prioritásait és a finanszírozási eljárást, és ezeket a kormány elé terjeszti.

A Fejlesztés és a Prognózis Minisztériumának egyéb hatáskörei a külföldi befektetők vonzása, gazdasági-szociális előrejelzések és az európai integráció területére vonatkoznak.

A Nemzeti regionális fejlesztési pénzalapot a törvény szerint a központi költségvetésből különítik el. A gyakorlatban azonban erre sem kerül sor. Elméletileg a nemzeti regionális fejlesztési pénzalap további forrásai:

- az Európai Unió pénzügyi támogatásai a PHARE-programon keresztül;
- strukturális pénzalapokból való források;
- kormányok, nemzetközi szervezetek, bankok által nyújtott vissza nem térítendő támogatások;
- más, a kormány rendelkezésére álló források.

A regionális fejlesztési programok kiválasztása és monitorozása érdekében a programok költségvetéséből el lehet különíteni egy részt.

A hátrányos helyzetű övezettké való nyilvánítás a helyi vagy megyei tanácsok javaslatára, a Regionális Fejlesztési Ügynökségek által összeállított dokumentáció alapján, a Regionális Fejlesztési Tanács kérésére történik.

A kérést a Nemzeti Regionális Fejlesztési Tanácshoz nyújtják be, amely javasolja a kormánynak, hogy egy zónát nyilvánítson hátrányos helyzetű övezetnek.⁸

Románia regionális fejlesztési politikája

Ahhoz, hogy rávilágítsunk, hogy a Románia által folytatott területfejlesztési és regionális politika mennyire szolgálja az ország illetve a régiók gazdasági és társadalmi fejlődését, három kérdést szükségszerű megvizsgálunk:

I. Mit ígért Románia az Európai Unióhoz való csatlakozáskor?

- 1) *Románia teljes egészében elfogadja a 21. fejezetre vonatkozó ("Regionális politika és a strukturális eszközrendszer koordinációja"), 2000. december 31-én hatályos közösségi joganyagot, és megteszi ennek a csatlakozás időpontjáig való tényleges végrehajtása érdekében szükséges intézkedéseket, átmeneti időszakok vagy eltérések igénylése nélkül, s ugyanakkor kijelenti, hogy képes lesz ezt a joganyagot a csatlakozás időpontjáig teljes egészében alkalmazni.*
- 2) *Románia Európai Unióhoz való csatlakozásának időpontjában a joganyag végrehajtásához szükséges intézményes infrastruktúra teljes és működőképes lesz. Munkafeltévként Románia egyoldalúan 2007. január 1-jét tekinti az Európai Unió csatlakozására való felkészülés lezárási időpontjának.*
- 3) *Románia a továbbiakban is készen áll a közösségi jogszabályok módosításainak tanulmányozására és a Csatlakozási Konferencia vagy a Társulási Tanács rendszeres tájékoztatására az új joganyag alkalmazása céljából elfogadott jogszabályok és végrehajtási intézkedések, illetve - szükség esetén - az új joganyag átültetésében esetlegesen felmerülő nehézségek tekintetében.*
- 4) *E fejezet tekintetében Románia a gazdasági-szociális fejlemények elemzése folyamán szolgáltatott információkra hivatkozik, melyeket a továbbiakban is eljuttat az Európai Unió tagállamainak.*
- 5) *Románia úgy véli, hogy a csatlakozás időpontjában minden fejlesztési régiója, illetve teljes egésze a Strukturális Alapok I. célkitűzése alá tartozó területté válik. A csatlakozás időpontját követően Románia minden közösségi kezdeményezésben részt kíván venni.*
- 6) *A csatlakozás időpontját követően Románia részt kíván venni a Közösség gazdasági és szociális kohéziós politikájában, és részesülni kíván a Strukturális Alapok, illetve a Kohéziós Alap támogatásaiból a többi tagállam esetében alkalmazott feltételek mellett.*
- 7) *Románia vállalja, hogy gazdasági és szociális kohéziós politikáját összehangolja a többi közösségi politikával, főként a foglalkoztatás, a nemek közötti esélyegyenlőség, a szociális és szakmai képzés politika, a kis- és közepes vállalatok fejlesztési politikája, a közös agrárpolitika, a közös halászati, energia-, közlekedési és transz-európai hálózatpolitika, a környezetvédelemmel kapcsolatos követelmények teljesítése stb. tekintetében.⁹*

II. Mik a romániai regionális fejlesztési politika céljai?ⁱⁱ

A regionális fejlesztés a központi és helyi közigazgatási hatóságok azon politikáinak összessége, amelynek célja a fejlesztési régióknak nevezett földrajzi területek gazdasági teljesítőképességének növelése.

Románia regionális fejlesztési politikájának a céljai a következők:

⁸ Horváth Réka - Veress Emőd: Regionális politika és területfejlesztés Romániában. Magyar Kisebbség, VII. ÉVFOLYAM - 2003. 1. (27.) SZÁM – Regionális politika és területfejlesztés Romániában (2010. március 14.)

⁹ Románia állásfoglalása - Kormányközi konferencia Románia csatlakozásáról - Románia, Conf-RO .../01 21. fejezet: Regionális politika és a strukturális eszközrendszer koordinációja, Tervezet; elfogadta Románia Kormánya 2001. december 6-i ülésén, fordította: Szász Tibor. Magyar Kisebbség, VII. ÉVFOLYAM - 2003. 1. (27.) SZÁM – Regionális politika és területfejlesztés Romániában (2010. március 14.)

- A regionális különbségek csökkentése, a fejlődésben az egyensúly biztosítása, a különböző - történelmi, földrajzi, gazdasági, szociális, politikai - okokból hátrányos helyzetű övezetek gyors felzárkóztatása, újabb egyensúlytalanságok kialakulásának a megakadályozása.
- Az Európai Unió integrációhoz szükséges intézményes keret kialakítása, valamint az Unió strukturális-kohéziós alapjaihoz való hozzáférés lehetőségének a megteremtése.
- A kormányzati szakpolitikák regionális szinten való megvalósítása, a helyi és regionális erőforrások figyelembevételével és hasznosításával, a fenntartható gazdasági-szociális fejlődés és a kultúra fejlesztése érdekében.
- A régiók közötti együttműködés elősegítése nemzeti és nemzetközi szinten, a határon átnyúló együttműködés támogatása, az európai regionális fejlesztéssel foglalkozó intézményekkel való együttműködés, közös projektek megvalósítása érdekében, a Románia által aláírt nemzetközi egyezményekkel összhangban.¹⁰

III. Mi jellemzi jelenleg Románia területi szerveződését?

“(…) Romániában a regionalizációⁱⁱⁱ kérdése nem a regionalizmus^{iv} következtében jelentkezett, hanem az európai integrációra hivatkozva settenkedett be a közéletbe. Az ország integrációs felkészítésének részeként készült el a regionális fejlesztési politikát megalapozó "Zöld Könyv", majd azt követően a fejlesztési régiókat szabályozó törvény.

Habár az előkészítő tanulmány részletesen kitér az országban erőteljesen jelen lévő regionális különbségekre, és számos tanulmány elemzi ezeknek társadalmi, gazdasági és kulturális gyökerét, mégis az eredmény az Európai Unió által biztosított fejlesztési források bürokratikus elosztási rendszere lett. A létrehozott nyolc fejlesztési régió tervezési régióknak készült. Az egységállam féltése azonban nem engedte a közigazgatási jogkörök, valamint a jogi személyiség kialakítását. A fejlesztési ügynökségek felett pedig mindenkor sikerült a politikai kontrollt a szakmai szempontok elé helyezni.

A régióhatárokat önkényesen, demográfiai és gazdasági mutatók alapján körvonalazták. Szabály volt, hogy minden két, három fejletlen megye mellé kerüljön egy, két fejlett megye, húzóerőként. Nem a regionális szolidaritás, hanem a helyi és megyei érdekek ütköztetése lett a regionális döntések jellemzője. Elmondhatjuk, hogy a pár év alatt szinte egyetlen, valóban regionális projekt nem készült. A regionális fejlesztési stratégiák pedig a megyei stratégiák összeférceléséből születtek. Egyáltalán nem érvényesült az a felismerés, hogy a régió, amennyiben létezik, egy sajátos entitás, melyet nem lehet a megyékből összerakni. A regionális problémákra regionális válaszok szükségesek. Ezzel ellentétben a regionális tanácsokban helyet foglaló önkormányzati vezetők a helyi problémákat mesterségesen regionális problémaként tüntették fel, hogy a forrásokhoz hozzájuthassanak. Az egész folyamatra rányomta bélyegét a helyi önkormányzatok forráshiányos ellátása és a decentralizáció megkésettisége. A prefektusok jelenléte a regionális tanácsban túlzott mértékben átpolitikálja a döntéshozást, pártpolitikai érdekeknek kiszolgáltatva a forráselosztást.

A régiókhoz rendelt statisztikai felosztás (NUTS) és az a sajátosság, hogy megyék társulásával tulajdonképpen átörökítették a megyerendszer hiányosságait, lehetetlenné teszi a tervezéshez szükséges adatok beszerzését. A statisztikai adatgyűjtés nem helyi szinten történik, ezért a valódi régiók kialakítását megalapozó adatok tulajdonképpen nem léteznek, mert nem gyűjti azokat a statisztikai rendszer. Fennáll annak a veszélye, hogy az így kialakított régiók a maguk képére kezdjék alakítani a regionális folyamatokat.

A kialakított regionális fejlesztési politika nem volt képes a megyék közti fejlettségi különbségeket enyhíteni, sem a strukturális alapok fogadására az országot felkészíteni.”¹¹

Együttműködési stratégiák a központi kormány és a régiók között az EU-ban, avagy Székelyföld konfrontatív stratégiát folytat?

Az regionális és központi érdekek összeegyeztetésének különböző változataival az Európai Unió tagországaiban Prof. Dr. Tanja A. Börzel foglalkozik, aki a központi kormány és a szubnacionalista szint közötti viszony elemzéséből indul ki, amikor két csoportba, kooperatív és konfrontatív stratégiákra osztja a régió és a központi kormányzat viszonyát. A tanulmány megfogalmazza, hogy a források újraosztása költségekkel terheli a belföldi gazdasági szereplőket, így azok veszítenek erejükből. Ennek

¹⁰ Horváth Réka - Veress Emőd: Regionális politika és területfejlesztés Romániában. Magyar Kisebbség, VII.

ÉVFOLYAM - 2003. 1. (27.) SZÁM – Regionális politika és területfejlesztés Romániában (2010. március 14.)

¹¹ Kolumbán Gábor: A román regionalizmus paradoxona, Magyar Kisebbség, VII. ÉVFOLYAM - 2003. 1. (27.) SZÁM – Regionális politika és területfejlesztés Romániában (2010. március 14.)

következtében különböző stratégiákat követnek, hogy csökkentsék ezeket a költségeket azáltal, hogy a források hazai elosztását próbálják kiegyensúlyozni. A regionális hatóságoknak (de más belföldi szervek is) két alapvető stratégia áll rendelkezésükre, hogy rendezzék a hatalmi egyensúlyt, melyet az európaiasítás a központi állam javára változtatott meg:

1. *Kooperatív (együtműködési)* stratégia, melyben a költségek megoszlanak a központi állammal, tehát a hatalom területi egyensúlyának helyreállítását célozza meg "részvétel általi megtérülés" politikájával. A kooperatív stratégiát folytató régiók értelemszerűen a központi kormánnyal való minél szorosabb együttműködés taktikáját választják mind a hivatalos, mind az informális intézményrendszeren keresztül. A központi kormány kárpótolja a régiókat a hatalmi veszteségekért azáltal, hogy megosztja velük egyrészt a döntéshozói hatalmát az európai irányvonalak megalkotásakor, másrészt a költségeket, melyek felmerülnek ezeknek a vezérelveknél a gyakorlatba ültetésénél. Ez a költségmegosztási stratégia együttműködést feltételez a régiók között, illetve központi hatalom és a régiók között. Míg a régiók államon belüli részvétele (melyet a központi állam bonyolít le/ az övé a közvetítő szerep) az európai irányelv-alkotásban nem zárja ki a közvetlen kapcsolatot a régiók és az európai intézmények között, ezen államon kívüli kapcsolatok – melyek függetlenek a központi hatalomtól – inkább kiegészítik, mint helyettesítik a központi állammal való együttműködést.

2. A költségek *non-kooperatív/konfrontációs* elcsúsztatása egyik irányba a hatalmi egyensúly területi visszaállítását célozza a regionális hatáskörök "bekerítése" és a központi állam megkerülése által. A stratégia velejárója egy „nulla-összegű-játék” típusú verseny a forrásokért a kormányzat minden szintjén. Ahhoz, hogy szavatolhassák az intézményes autonómiájukat, a régiók alkotmányos vitákba szállnak az európai beavatkozásokkal a saját illetékességi körükben. Minimalizálják az együttműködést a központi állammal, mert a kooperációt a hatáskörükbe való beavatkozási kísérletnek tekintik. Ehelyett a régiók arra törekednek, hogy megkerüljék a központi hatalmat az európai intézményekkel való közvetlen kapcsolat létrehozásával, hogy ezáltal államon kívüli részvételt nyerjenek az európai irányelvalkotásban. Az állam költségei ebben az esetben kétszeresek. Egyrészt a kötelezettségek elosztása fölötti alkotmányos vita és a régiók európai irányelvalkotásban való együttműködésük megtagadása gyakran a kivitelezés megghiúsulásához vezetnek, másrészt a régiók európai szintű "párhuzamos diplomáciájának" költségei alááshatják a központi kormány tárgyalási képességeit. "Konfrontatív stratégia jellemzi azokat az államokat, ahol az állam intézményi berendezkedése nem elégíti ki a regionalizmus igényeit, a régiók a központi kormánytól további kompetenciákat, esetleg teljes autonómiát követelnek.

Az európai regionalizáció az ilyen elégedetlen régiók számára megvillantja az állami kontroll alól való kikerülés lehetőségét a régiók államon kívüli csatornáinak megerősítése által.¹²

Ez történt Románia esetében is, ahol az RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) 2008 októberében benyújtott, Románia fejlesztési régióinak átszervezését célzó törvénykezdeményezését a Szenátus 2010. február 12-én hallgatólagosan elfogadta. Ha a Képviselőház is jóváhagyja a tervezetet, új lehetőség tárulna fel az autonómia megteremtésére Székelyföldön, bár az elemzői vélemények eltérnek azt tekintve, hogy ha meg is valósul Románia területi átszervezése, milyen következményekkel fog jární a romániai magyarságot illetően.

A nemzeti identitással rendelkező régiók az Európai Unióban

„A nemzeti identitás alapján önállósági törekvésekkel rendelkező területek egyszerre funkcionálnak területfejlesztési, kulturális és közigazgatási egységként is az európai kontextusban, ugyanakkor egy nemzetállami rendszeren belüli állam nélküli státusuk miatt érdekérvényesítési lehetőségeiket korlátozottan érzik. A közös történelmi múltra visszatekintő, a központi kultúrától eltérő identitással rendelkező régiók számára a regionális intézményrendszer megerősítése európai szinten legitimálja önállósági törekvéseiket. Ezen régiókban magasabb szintű elvárások és kontroll várható a társadalom részéről az intézmények működése felett, ami valószínűleg az adott régió érdekérvényesítésének hatékonyságát növelni fogja.”¹³

*Erdély magyar lakosságának területi eloszlása;
Székelyföld, mint nemzeti identitással rendelkező fejlesztési régió*

¹² Külügyi Szemle; Alexa Noémi: A régiók változó szerepe az Európai Unióban, 2005 tavasz-nyár
Tanja A. Börzel: States and regions in the European Union: institutional adaptation in Germany and Spain, Cambridge University Press, 2002

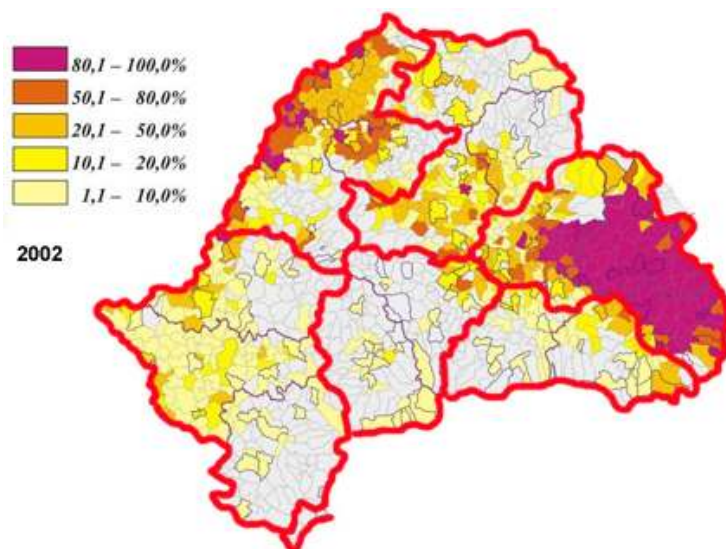
¹³ Külügyi Szemle; Alexa Noémi: A régiók változó szerepe az Európai Unióban, 2005 tavasz-nyár

A mai Erdély 1968 óta 16 megyére oszlik három nagy gazdasági körzettel, régióval: Belső-Erdély, az északnyugati országrész és a délnyugati országrész.

Érdekes módon a Regionális Fejlesztés Nemzeti Ügynöksége ugyanezeket a régiókat (országrészeket) jelölte meg gazdaságszerkezeti egységekként, létrehozva a megfelelő régiófejlesztési ügynökségeket. A három régió együttes lakosság száma 7722615 fő: ez Románia lakosságának 33,93 százaléka. Legnagyobb Temes megye, 8692 km², legkisebb Kovászna megye (3705 km²), amely 118 városra (ebből 32 municípium, azaz megyei jogú város), 987 községre (összesen 5148 faluval) oszlik.

Erdély népessége változatos képet mutat. Az összlakosságból román 5683638 fő (73,60%-a), magyar 1603081 fő millió (20,76%), roma 202942 fő (2,63%), német 108921 fő (1,41%) és más nemzetiségek (csökkenő sorrendben ukránok, szerbek, bolgárok, szlovákok, csehek, oroszok-lipovánok, horvátok, zsidók, lengyelek, görögök, örmények, törökök, tatár) összesen 124033 fő (1,61%).

Az erdélyi magyarság zöme Székelyföldön él (az öt történelmi székely szék területén, 1992), így Hargita megyében 294369 fő (84,65%), Kovászna megyében 175771 fő (75,24%), Maros megyében 242651 fő (41,22%), majd 200.000-nél kevesebb magyar él Bihar megyében 181703 fő (28,44%), Kolozs megyében 146186 fő (19,85%), Szatmár megyében 140392 fő (35,03%), és Szilágy megyében 63148 fő (23,76%).¹⁴ Székelyföld fejlesztési régió tehát ezt a három megyét ölelné fel, bár kérdéses, hogy ez az átszervezés milyen mértékben lenne hasznos a magyar lakosság számára. A probléma ugyanis az, hogy amint a fenti tanulmányból kiténik, 2002-es népszámlálási adatok alapján Hargita megye lakosságának 84%-át teszik ki a magyarok, míg ez az arány Kovászna megye esetében 75% és Maros megye esetében 41%, tehát az újonnan létrejött fejlesztési régióknak csupán 66%-a lenne magyar nemzetiségű.

4. ábra - Az RMDSZ régiójavaslatai az erdélyi magyarság helyi arányaihoz viszonyítva (a 2002-es népszámlálás alapján)¹⁵

Autonómia-törekvések a rendszerváltást követően

Az 1989-es rendszerváltást követően több tervezet is született a romániai magyarság autonómiáját illetően, de ezek nem voltak előzmény nélküliek, alapjaik a két világháború közötti időszakban, valamint a második világháborút követően fogalmazódtak meg.

A több mint tíz tervezet kidolgozásában két szakasz különül el: az első az RMDSZ programjához köthető, a másodikat pedig két politikai folyamat határozza meg, az európai integráció és regionális átszerveződés, valamint az RMDSZ-szel szemben fellépő, alternatív magyar szervezetek megalakulása.

Az RMDSZ programjába az autonómia kérdése 1995 májusában került be, a fogalom következőképpen van meghatározva:

- a) *elv, melynek a jogállam kiépítésében kell érvényesülnie*
- b) *a nemzeti közösség joga, melyet identitása megőrzése érdekében gyakorol*

¹⁴ Dr. Vofkori László: Az erdélyi régió

¹⁵ Manna.ro; www.manna.ro/bedaralo/mit_kezdjunk_a_fejlesztési_regiokkal_2010_02_23.html (2010. március 14.)

- c) *eszköz*, mellyel a romániai magyarság szülőföldjén megalapozhatja gazdasági és kulturális fejlődését, megteremtheti fennmaradása feltételeit
- d) *stratégiai cél*, melyet az RMDSZ politikai tevékenységében és a civil társadalom szervezeteivel kialakított kapcsolatban követ¹⁶

E definíciót lényegi módosítások nélkül vették át a későbbi RMDSZ-programok is.

Az autonómia iránti törekvések akkor erősödtek fel újra, mikor Tőkés László, az RMDSZ tiszteletbeli elnökének vezetésével kiszakadt a pártból egy csoport, és létrehozta az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanácsot (EMNT), és az autonómia elérésében jelölte ki legfontosabb célját. 2003 júliusában megalakult a csoporton belül a Székely Nemzeti Tanács, amely kifejezetten a székelyföldi területi autonómia kérdését helyezte előtérbe.

Székelyföldre vonatkozóan 2003 során három elgondolás látott napvilágot:

1. az elsőt az RMDSZ hetedik kongresszusán 2003 februárjában fogalmazták meg, ez a székelyföldi fejlesztési régió kialakításában jelöli ki a célt
2. a második egy autonómia-tervezet, amelyet a Székely Nemzeti Tanács készített el, alapjául Csapó József 1995-ben kidolgozott székelyföldi autonómia-státútuma szolgált
3. a harmadik tervezetet Toró T. Tibor és Szilágyi Zsolt parlamenti képviselők, az EMNT kezdeményező testületének vezetői 2003 novemberében mutattak be, ez egy nagyobb távra szóló csomagterv, amelyet egy szakértői csoport készített el.¹⁷

Jelen tanulmányban az RMDSZ tervezetét vizsgálom meg tüzetesebben.

Az RMDSZ regionális érdekei, régió- és területfejlesztési programja

Ahhoz, hogy teljes képet kapjunk arról, hogy miként illeszkedik be a fejlesztési régiók átszervezésének modellje a párt területfejlesztési stratégiájába, lássunk egy rövid összefoglalót az RMDSZ programjáról a saját meghatározása szerint:

“Az Európai Unióba való belépésünk pillanatától az európai települések, kistérségek, megyék, régiók, országok közötti nyílt verseny résztvevőivé váltunk, melynek célja a sajátos környezeti-természeti adottságok felhasználására alapozott fejlődőképes gazdasági környezet és jó életminőség kialakítása. Ezen folyamat eredményességén múlik egy térség lakosság-megtartó képessége, társadalmi-gazdasági fejlődése, stagnálása vagy lemaradása.

Az erdélyi magyarság csak akkor lesz képes az Európai Unió kínálta lehetőségek és pénzügyi alapok felhasználásával élni, amennyiben hatékony stratégiával rendelkezik, amely számításba veszi az elkövetkezendő közigazgatási, területfejlesztési reformok lehetséges kimeneteleit.

Románia uniós csatlakozását követően ismét előtérbe kerültek a régiókkal, a régiófejlesztéssel, a regionális politikákkal kapcsolatos kérdések. A kistérségi társulás és a fejlesztési régió, a gazdaságfejlesztés alapeszközei, az önkormányzatok együttműködésének olyan jogi formái, amelyek az európai strukturális és kohéziós alapokhoz való hozzáférés esélyeit javítják, így szerepük a fejlesztési programok beindulását követően felértékelődött.

A csatlakozást követő két év gyakorlata bebizonyította, hogy a jelenlegi közigazgatási rendszer, valamint a ráépülő fejlesztési társulási formák (kistérségi társulások, régiók) nem alkalmasak, vagy legalábbis nem hatnak ösztönzőleg a különböző fejlesztési folyamatokra. Ami a régiókat illeti, működésképtelenségük okát nem csak a jelenlegi összetételükben látjuk – túlméretezettség, gazdasági-, kulturális heterogén jelleg -, hanem a választott vezető testületek hiányában valamint összefüggéstelen, tartalmatlan és átfedésekkel teli hatáskörökben.

Meggyőződésünk, hogy az új területfejlesztési és regionális politikát, a régiók átalakítását egy jól előkészített és átgondolt reformmal párhuzamosan kell megtervezni. Ennek fontos eleme kell legyen:

a. az ország területi közigazgatási rendszerének újragondolása a földrajzi, kulturális és gazdasági szempontok szerint, új fejlesztési régiók kialakítása, különös tekintettel a Székelyföld és Partium régió létrehozásának fontosságára;

b. a régiók közigazgatási hatáskörökkel történő fokozatos felruházása, szerepük és a központi közigazgatástól átvett hatáskörök pontos behatárolása, elkülönítése egy ésszerű és fenntartható támogatáspolitikára kidolgozása;

¹⁶ A Romániai Magyar Demokrata Szövetség programja. Alapelvek. RMDSZ Közlöny. 1995. június (16. sz)

¹⁷ Bak Miklós: Az autonómia-tervek két szakasza Erdélyben 1989 után, Magyar Kisebbség, IX. ÉVFOLYAM - 2004. 1-2. (31-32.) SZÁM - Autonómia-modellek Erdélyben (2010 április 1.)

c. olyan gazdaság- és intézményfejlesztési politika kialakítása, amely figyelembe veszi az erdélyi helyi társadalmak sajátos örökségét, valamint az itt élő nemzeti közösségek igényeit, intézményteremtő és működtető hagyományait;

d. Erdély felkészítése az Európai Unió bővítéséből adódó lehetőségek, a határ-menti és határokon átnyúló programok és az európai intézmények által biztosított közösségi alapok felhasználására;

e. erős érdekérvényesítő képességgel rendelkező, erdélyi önkormányzati szövetségek létrehozása, amelyek képesek:

- a decentralizációs folyamat érdekében való hatékony fellépésre;
- az erdélyi kistérségek sajátos érdekeinek érvényesítésére;
- önálló területi és/vagy ágazati jellegű fejlesztési stratégiákat kidolgozására és megvalósítására;
- a helyi közösségek a globalizációs folyamatba való bekapcsolására, hozzájárulva ezáltal ahhoz, hogy Erdély, mint Közép-Európa egyik sajátos történelmi régiója pilléreként szolgáljon Románia európai integrációjában.

Erdély regionális érdekeinek képviselőjeként az erdélyi románokat és Erdély más nemzeti közösségeit stratégiai partnereinknek tekintjük.

Magyarország és Románia uniós tagságából következik, hogy a határ-menti önkormányzatok, régiók, kistérségi társulások határokon átnyúló együttműködéseinek egyes formái uniós forrásokból finanszírozhatóak. Az RMDSZ fontosnak tartja ezeknek a támogatásoknak a hatékony, átlátható felhasználását, a helyi közösségek kiemelt prioritásait tükröző pályázatok formájában.

Területfejlesztés

A területfejlesztés nem csupán az elmaradott térségek felzárkóztatását jelenti, hanem a területi önrendelkezésre épülő, a helyi fejlesztéseket összehangoló, a helyi forrásokat integráló tevékenységeket is, a választott önkormányzati vezetők döntéshozatalán alapuló fejlesztéspolitikát.

Hatékonyságának mutatója a rövid, közép és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és érvényesítése a fejlesztési programok keretében.

A területfejlesztési politika feladatai között fontosnak tartjuk az ország területileg harmonikus és hatékony fejlődésének biztosítását, kiegyensúlyozott, fenntartható területi fejlődésének megteremtését valamint a területi lemaradás mérséklését.

Szorgalmazzuk mindezt az európai területfejlesztési alapelvek – a szubszidiaritás és decentralizáció, a partnerség és átláthatóság, a hatékonyság és fenntarthatóság, az integrált fejlesztések, – jegyében. Szükségesnek tartjuk tehát egy olyan sajátos területfejlesztési politika kialakítását, amely összhangban van, mind az Európai Unió regionális politikájának elveivel, mind pedig az erdélyi településhálózat történelmileg kialakult adottságaival.

Az RMDSZ területfejlesztési politikájának hosszú távú feladatai 2020-ig:

- a térségi versenyképesség erősítése;
- a magyarlakta térségek érdembeni felzárkóztatása;
- a kistérségek területileg összehangolt fejlesztése;
- fenntartható térségfejlődés, természeti és kulturális örökségvédelem;
- integrált közlekedési és kommunikációs rendszer kiépítése, elősegítve az infrastruktúrához és a tudáshoz való egyenlő értékű hozzájutást.

Középtávú feladatok a területfejlesztésben 2013-ig:

- régiókat dinamizáló fejlesztési pólusok megerősítése és az erdélyi városhálózati rendszer fejlesztése (policentrikus városhálózat);
- versenyképes metropolisz övezetek kialakítása az országos növekedési és a regionális városfejlesztési pólusok köré;
- a határ-menti önkormányzatok, régiók, kistérségi társulások határokon átnyúló együttműködéseit támogató uniós források hatékony, átlátható felhasználása, a helyi közösségek kiemelt prioritásait tükröző pályázatok formájában.¹⁸

Bepillantás az RMDSZ regionális fejlesztési tervzetébe: Csutak István: Új? Régi? Jó?

Javaslat a fejlesztési régiók új lehatárolására

¹⁸ Az RMDSZ regionális politikájának érdeke és célja. Régiófejlesztés; <http://rmdsz.ro/program.php?dok=71> (2010. március 16.)

“Románia regionális fejlesztési politikáját az 1996 és 1998 között elkészült ún. *Zöld könyv* rögzíti.^v A munka célja rögtön az első oldalon megfogalmazódik: felkészíteni Romániát a strukturális alapok fogadására.^{vi} Románia megyéinek fejlettségi fokát az 1996-os statisztikai adatok alapján az alábbi térkép jeleníti meg:

e) ábra - A megyék fejlettségi foka a Zöld könyv szerint

A fejlettségi indexek elvárás tökéletesen megfelel minden elméleti elvárásnak, valamivel több fejlett megye jelenik meg, mint fejletlen:

fejlettségi mutató		megyék	
nagyon jó 6	B BV CJ IF SB TM	6	14%
5	AG BH CT GJ HD MS PH	7	17%
4	AB AR BR CV GL HR MM SM	8	19%
3	BC CS DB DJ IS MH SJ SV TL VL	10	24%
2	BN BZ IL NT OT VN	6	14%
gyenge 1	BT CL GR TR VS	5	12%
		42	

f) ábra - A megyék fejlettségi mutatói a Zöld könyv szerint

Ezek szerint egy hat fokos skálán mérve a fejlettségi szintet, Románia az átlag felett van, 4-es átlaggal, az eloszlást tekintve majdnem ideális állapotban.¹⁹

Mint általában, a statisztikai adatok ezúttal is furcsa csoportokat hoztak létre. Ilfov megye például, Bukarest, Temes és Brassó társaságában a legfejlettebbek közé kerül, Bihar pedig egy csoportban van Hunyaddal. Minden különösebb indoklás nélkül, ugyanebben a tanulmányban jelenik meg az a fejlesztési régiós felosztás, amit később a megyék “önként” javasolnak.

¹⁹ Az RMDSZ regionális fejlesztési tervezete; Csutak István: Új? Régi? Jó? – Javaslat a fejlesztési régiók új lehatárolására. A Zöld könyv.

g) ábra - A megyék fejlettségi szintjeit is megjelenítő régiós térkép

A *Zöld könyv* írói sikerrel titkolják el azokat az ismérveket, melyek alapján a fejlesztési régiókat lehatárolták, és a régiókon belül a fejlesztési ügynökségek székhelyét kijelölték, a felosztásnak mindenesetre megvannak a maga szubjektív furcsaságai. A szubkárpati övezetben fekvő Vrancea (VN) egy régióba került a tengerparti Konstancával (CT). Ugyanúgy a szubkárpati övezetben fekvő fejlett Prahova (PH) a Duna parti, elmaradt Teleormannal (TR). Nem zavarta a dolgozat készítőit az sem, hogy természetes határok – hegyek – választják el Hunyad megyét a fejlett Bánságtól, Hunyad (HD) nyilvánvalóan minden téren Fehér (AB) megyéhez kötődik. És a furcsaságok itt még nem érnek véget.

A fejlettségi mutatók szórásával (*Standard deviation*) a régiók homogenitását vizsgáljuk. A nagy szórású együtthatók nyilván azt mutatják, hogy a régiókon belül nagy fejlettségi különbségek vannak.

Reg98	Avg	StDev	Ampl
1. BC_BT_IS_NT_SV_VS	2	0.98	67%
2. BR_BZ_CT_GL_TL_VN	3	1.21	60%
3. AG_CL_DB_GR_IL_PH_TR	3	1.81	80%
4. DJ_GJ_MH_OT_VL	3	1.10	60%
5. AR_CS_HD_TM	5	1.29	50%
6. BH_BN_CJ_MM_SJ_SM	4	1.41	67%
7. AB_BV_CV_HR_MS_SB	5	0.98	33%
8. B_IF	6	0.00	0%

h) ábra - A megyék fejlettségi mutatóinak szórása

Kérdés, hogy a régiókon belül, hogyan lehet egyazon időben egyenletesen fejleszteni minden megyét és ugyanakkor felzárkóztatni az elmaradtakat? És persze az is kérdés, hogy ez az elv hogyan érvényesíthető országos szinten, a régiók között?

A *régiókénti átlagos fejlettségi index (Average)* alapján a 6. Észak-nyugati régió lényegesen fejlettebb az 1. Északi-keletinél. Ennek ellenére a 4., 5., 7., 8. régiók azok, amelyek alacsonyabb fejlettségi fokuk miatt a Phare kiírásoknál nagyobb keretösszeggel gazdálkodhatnak. A Hargita és Kovászna megyéket magába foglaló 7. régió pedig majdnem a legfejlettebb, ennek következtében kevesebb Phare pénzre pályázhat.²⁰

²⁰ Az RMDSZ regionális fejlesztési tervezete; Csutak István: Új? Régi? Jó? – Javaslat a fejlesztési régiók új lehatárolására. Az elmaradottság statisztikája.

Hogyan alakulnak az EU-s normák?

„Elsősorban az 1059/2003/EK Rendelet elvárásait kell tiszteletben tartani:

- A lehatárolásnál figyelembe kell venni “... a földrajzi, társadalmi-gazdasági, történelmi, kulturális vagy környezeti körülmények”-et
- A módosításnak “... a népesség mérete tekintetében. homogénebbé kell tenniük a regionális szerkezetet.” Ez azt jelenti, hogy a népességi küszöbértékeket tiszteletben kell tartani.
- Ugyanaz a rendelet kimondja, hogy “... egyes nem közigazgatási egységek sajátos földrajzi, társadalmi-gazdasági, történelmi, kulturális vagy környezeti körülmények miatt eltérhetnek a fenti küszöbértékektől, különösen a szigeteken és a legkülső régiókban.” Ezek szerint elképzelhető egy csak a Székelyföldet magába foglaló fejlesztési régió, de számolni kell mind a belpolitikai, mind pedig az EU ellenállásával.

Közigazgatási reformra várva:

- a lehatárolás nyomán keletkező új régiók nagyobb változtatás nélkül válhassanak egyben közigazgatási egységekké²¹

Az RMDSZ tervezetének következtetése

„A jelenlegi régiós felosztás egyáltalán nem tartja tiszteletben a hagyományos, tájegységekkel is azonosítható, térségi hasonlóságokat és ellentéteket. A régiókat alkotó megyék gazdasági, környezeti, méretbeli és nem utolsósorban kulturális különbözősége, annyira heterogén régiókat eredményezett, hogy lehetetlen a (területi és tematikus) koncentráció elvét követő, összefüggő, következetes fejlesztési elképzeléseket kidolgozni. A megyék között a környezetvédelem területén észlelhető nagy (szakadéknyi) különbségek még a gazdasági különbségeknél is nagyobbak és nagy súllyal befolyásolják a fejlődésbeli különbségeket.

Az eddig lezárt programok és a GDP számsorok összevetéséből nem az derül ki, hogy a jelenlegi regionális felosztás és a rá alapozó támogatási rendszer a kívánt eredményeket elérte volna. Ellenkezőleg, a szétfejlődés jelei mutatkoznak. Egyedüli (megfoghatatlan) ellenérvként az hozható fel, hogy a helyzet a regionális politikák nélkül még rosszabb lenne...

Ezzel szemben, mi azt mondjuk, hogy az eddigi regionális fejlesztés számottevően nem javított az elmaradott térségek helyzetén, de fejlődési góccok kialakulásának sem kedvezett. Mi több, a csatlakozás utánra várható fejlesztések és a hozzájuk köthető támogatások sem a kiegyensúlyozott és a különbségeket mérséklő trendekre utalnak. A csatlakozás elmúltával, az új lehatárolás ellen már az sem lehet érv, hogy az a csatlakozást sodorná veszélybe.

Az új lehatárolás ellen az sem lehet érv, hogy a meglévő intézményi rendszer sérülne, ugyanis a lehatárolástól függetlenül Románia teljes területe a konvergencia kritérium hatókörébe tartozik.

A Regionális politika intézményrendszerét (személyekre lebontva) a vonatkozó csatlakozási fejezet kiegészítő dokumentuma tartalmazza – tehát a Bizottság elvárásait pontosan tudni lehet.

Az új regionális lehatárolás ellen a Bizottsági apparátus erőteljes „szakmai” ellenállása fog jelentkezni. Am belpolitikai egyetértéssel és kellő politikai akarattal az új lehatárolás érvénybe léptethető. A Bizottság közigazgatási átszervezés következtében megjelenő új/más régiós lehatárolás ellen kifogást nem emelhet.”²²

Az RMDSZ célkitűzései – elemzések és vélemények

Ahogy a tervezetből kitűnik, az ország jelenlegi régiós felosztása nem elégítheti ki a regionális fejlesztéssel kapcsolatos elvárásokat. Az RMDSZ célja tehát a “jelenlegieknél kisebb, ám hatékonyabb, a gazdasági érdekeket, a kulturális hagyományokat és etnikai sajátosságokat tükröző fejlesztési régiókat létrehozni, köztük a Hargita, Kovászna és Maros megyét magába foglaló Székelyföldi régiót is.”²³

“Politikai szolidaritásra van szükség. Olyan fejlesztési régiókat kell kialakítanunk, amelyek a mi érdekeinket szolgálják, ugyanakkor természetesen adódnak abban az értelemben, ahogyan a történelem folyamán kialakultak a különböző régiók”, nyilatkozott a párt nevében *Korodi Attila*, RMDSZ-es képviselő.²⁴

²¹ Uo. Ösmérvek az új régiók lehatárolásához.

²² Az RMDSZ regionális fejlesztési tervezete; Csutak István: Új? Régi? Jó? – Javaslat a fejlesztési régiók új lehatárolására. Tehát: Új? Régi? Jó?.

²³ rmdsz.ro, <http://www.fejleszt.es.ro/news.php?id=106> (2010. március 14.)

²⁴ rmdsz.ro, <http://www.rmdsz.ro/hirek.php?hir=2301> (2010. március 14.)

i) ábra - Románia fejlesztési régiói a bennük foglalt megyékkel az RMDSZ javaslata alapján²⁵

Béres István, RMDSZ-es politikus véleménye szerint “ezek a fejlesztési régiók könnyebben jutnak majd uniós támogatási alapokhoz, mivel nagyobb népességű területekről van szó. A makróregiók kialakítása során több aspektust vizsgáltunk: arra törekedtünk, hogy a területeken belül ne legyenek nagy különbségek a gondolkodásban, az életminőségben, valamint, hogy a fejlesztési régiók megyéi több hasonlóságot mutassanak.”²⁶

Nemes Nagy József *Regionális fejlődés, regionális politika* című írásában elemzi a régiók határainak megváltoztatásával járó következményeket, ő egészen más körülményben látja a problémát:

“A régió valóságos tartalmában a demokratikus, decentralizált - és épp e két jegy következtében a diktatórikus és centralizált rendszereknél szűkebb gazdasági és társadalmi jelentését tekintve is hatékonyabb - társadalom entitása, gazdasági, kulturális kohézióval, amely (az erős lokalitásokkal párban) valóságos társadalmi, közösségi tér. Olyan egység, amely a maga belső hatáskörével, mechanizmusaival, az állami kerettel sem szemben áll, hanem az "egész" tág versenyképességének is fontos szereplője.

A régiók mint területfejlesztési egységek hatékony működésének messze nem kulcskérdése az, hogy miként húzzuk meg a határaikat. Bár sokfajta illúzió és félreértés kapcsolódik hozzá, tudni kell: a régió-lehatárolásnak nincs vitathatatlan "tudományos" módszere. Minden régió rosszul lehatárolt, egy-egy térség, település térkapcsolatai vagy társadalmi-gazdasági jellemzői alapján több régióhoz is vonzódhat, ráadásul ezek a kapcsolódások folytonosan változnak. Aki tehát a "hatékony" regionális politikát a régió-lehatárolással kezdve gondolja felépíteni (sok bátor és felkészületlen ember fog ceruzát mindenütt, és húzogatja a határokat, leértékelve a területi elemzést, a társadalomföldrajz szakismereteit is, hisz ahhoz - miként a focihoz - mindenki ért), tévúton jár. A kulcs ugyanis a régiók jogosítványaiában és eszközeiben van.

A régiók akkor lehetnek valóságos szereplői a területi folyamatok alakításának, ha tényleges jogosítványokkal és saját forrásokkal, pénzeszközökkel rendelkeznek. Ha ebben nincs valóságos fordulat egy országban (...), akkor a lényegét tekintve tovább él a centralizált, redisztributív szisztéma, s elveszti jelentőségét a régióbeosztás is. Ha a régióknak nincsenek eszközeik, vezető testületeikben a kormányzati képviselők túlsúlyban vannak, ez egy "álregionalizmus". Ezekről a jogosítványokról kell döntést hozni először, s utána elkezdődhet a határhúzóztatás.”²⁷

Csák László, erdélyi regionális közigazgász ugyanebben a körülményben látja a probléma forrását. Álláspontja szerint “a régió nem lehet közigazgatási reform-pótlék. A régió nem függetleníthető a (rossz

²⁵ erdély.ma

²⁶ Glasul Maramureșului; Amalia Babiciman: Proiectul de reorganizare a regiunilor a trecut de Senat; 2010.02.12 (2010. március 14.)

²⁷ Nemes Nagy József: Regionális fejlődés, regionális politika. Magyar Kisebbség, VII. ÉVFOLYAM - 2003. 1. (27.) SZÁM – Regionális politika és területfejlesztés Romániában (2010. március 14.)

végéről megkezdett) decentralizációs folyamattól. A régió önmagában nem garanciája a helyes és megalapozott területi tervezésnek.

A régió egy üres fogalom, amit minden országban, minden régióban ki lehet tölteni tartalommal, s a tartalomtól függ, hogy az mihez és milyen mértékben járul hozzá. A régiók átalakulása vagy átalakítása mellett nem lehet érv, hogy belsőleg sokszínűek, merthogy minél alacsonyabb területi szinten vizsgáljuk a mutatókat, annál nagyobbak a különbségek. Nem tudjuk Temesvár mellé tolni Kolozsvárt, akárhogy akarjuk is. No meg mi értelme volna? A régiók belső kohéziójának erősítése révén kéne érvényesülnön a pólusok élénkítő hatása a hinterlandban. Ha a hinterlandot leválasztjuk, akkor a régió félkarú óriás – és ez sokkal rosszabb lenne a pólusnak, s még inkább a hinterlandnak.

A régiók irányítási és tervezési szempontból Romániában üresek. A ROP^{vii} tervezésekor a területi szempontok követése igen halványan jelent meg, hiszen a régióknak elkülönített forrás mértéke csak és kizárólag a lakosság számától függ, s nincs különbség a ROP-on belül az egyes tengelyek régiónkénti súlyában sem. Az egy főre jutó ROP forrás alig harmada a cseh vagy a magyar ROP-intenzitásnak. Hogyan lehetne akár eddig, akár a közeljövőben bármiféle kimutatható hatása a regionális különbségek kiegyenlítésében? Megkockáztatom: sehogya vagy legjobb esetben is csak véletlenül. Ezeket a jelenlegi régiókat még átszabva sem volna jó megtartani!²⁸

Peter Jordan meglátása szerint a regionalizálódási folyamatoknak három akadályja van: az „egységes nemzetállam” unitarista tradíciója, az úgynevezett „Erdély-dilemma” és a „magyar kérdés”. Ez utóbbi kettő teszi különösen szkeptikussá a román közvéleményt, ugyanis véleményük szerint a decentralizáció és regionalizáció szeparatizmushoz vezet.²⁹

A régiók átszervezését célzó javaslat kidolgozója, *Csutak István*, az RMDSZ területfejlesztési politikájának szakértője optimista, és úgy vélekedik, hogy a tervezet évek óta a PD-L és a PSD nem hivatalos támogatását élvezi: “Egy 2006-ban megrendezett találkozón *Liviu Dragnea*, a megyei önkormányzatok országos elnöke valamint a PSD főtitkára kijelentette, hogy bár senki nem mozdul elő az ügy érdekében attól tartva, nehogy negatív lépés legyen a párt számára, a megyei önkormányzatok elnökeivel folytatott tárgyalásokból kitűnik, van érdeklődés a fejlesztési régiók átszervezése iránt, azzal a kialakításukat érintő feltétellel, hogy később határváltoztatás nélkül kaphassanak közigazgatási jogköröket.”

Hasonlóan vélekedik a kormánypárt is: “*Vasile Blaga*, a PD-L főtitkára januárban megjegyezte, hogy a fejlesztési régiók átszervezése már régen eldöntött kérdés.”

Visszafogottabban nyilatkozott a témában *Cristian Parvulescu*, a Pro Democratia Egyesület elnöke, aki szerint az RMDSZ politikai hatalmának megerősödését várja az átszervezéstől, és hozzátette, a régiók problémáját országos népszavazással lehetne megoldani.³⁰

Hogy a magyar kisebbség aránya az újonnan létrejött fejlesztési régiókban milyen mértékű beleszólást engedne majd a helyi ügyekbe, és hogy *Székelyföld régió* közigazgatási hatásköre valóban egyet jelentene-e az autonómiával, egyelőre nem tudni. A tervezet ennek ellenére heves vitákat szült mind a kormányon levő pártok, mind az ellenzék köreiben.

A politikai pártok véleménye fejlesztési régiók átszervezésének tervezetéről

Markó Béla, az RMDSZ elnöke a február 13.-án tartott, a Szövetségi Képviselők Tanácsának marosvásárhelyi ülésén reményét fejezte ki, hogy a Képviselőház elfogadja az indítványt, mivel a fejlesztési régiók számának növelését sokan támogatják: “Egyesek elfogadják a mi 16 régióból álló felvetésünket, mások kisebb számot részesítenek előnyben, de a többség mindenképp változtatni akar.”

A kormányon levő párt, a PD-L (*Demokrata Liberális Párt*) központi vezetésének tagja, *Sulfina Barbu*, Képviselőház közigazgatási bizottságának elnöknője, - ahol a tulajdonképpeni döntés születik majd az RMDSZ tervezetét illetően - úgy nyilatkozott a *Cotidianul.ro*-nak, hogy a pártkoalícióban még nem került megvitatásra a törvényjavaslat, valamint, hogy várhatóan 2013-ig nem fog felmerülni Románia régiói számának növelése, amikor viszont mindenképp szükséges lépés lesz a megyés felosztásból való áttérés, de csak az Alkotmány változtatása után. *Sulfina Barbu* még megjegyezte, hogy ő személyesen nem tartja előnyösnek a nagyszámú régiót, mert ez csökkentené a területek európai alapokhoz való jogosultságát.³¹

²⁸ Transindex.ro; Csák László: REPLY Régiók margójára, 2010.03.13. (2010. március 14.)

²⁹ Wilfried Heller: Romania: migration, socio-economic transformation and perspectives of regional development. München, Südosteuropa-Gesellschaft, 1998. 342 p.

³⁰ Citynews.ro; Vlad Alistar: Cum a obtinut UDMR infiintarea Tinutului Secuiesc, din 2012; 2010.02.11. (2010. március 14.)

³¹ Cotidianul.ro; Lucian Gheorghiu: Marea dispută din cadrul Coaliției de guvernare

Az ellenzéki pártok közül a PSD (*Szociáldemokrata Párt*) képviselőjében *Titus Corlăţean* azzal vádolta a kormánypártokat, hogy szégyenletes eszközökkel juttatták át a Szenátuson a törvénytervezetet. „Egy az ország területének etnikai alapokon történő átszervezésére vonatkozó törvény nem érte váratlanul az ellenzéket a javaslatot felterjesztő párt részéről, ami viszont meglepő, hogy a PD-L, Băsescu és Boc nyilvánosan vállalja az etnikai kritériumokon alapuló területrendezés kockázatát.”- nyilatkozott Corlăţean. A PDL-s *Anca Boagiu* erre úgy reagált, hogy a fejlesztési régiók kialakítását európai szinten tárgyalások fogják megelőzni, annak érdekében, hogy az új területi felosztás biztosítsa Románia számára az uniós alapokat. Ennek ellenére a PD-L körében sincs egyetértés a törvénytervezetlettel, egyes szenátorok úgy nyilatkoztak, hogy „a fejlesztési területek gondolata is ostobaság, mi több, vitát szült a párton belül. A Szenátus azért küldte a Képviselőház elé, hogy ők is törjék rajta a fejüket.”³²

A *România Liberă* értesülései szintén megerősítik azt a feltételezést, hogy a kormánypárt koalícióját megosztotta a javaslat. „Szó sem lehet róla! Ezt mi soha nem fogjuk támogatni.”, nyilatkozott az újságnak egy PDL-s képviselő.³³

A PNL (*Nemzeti Liberális Párt*) véleménye is hasonló fent említettekhez. A PNL Kovászna megyei elnöke, *Marius Obreja* úgy nyilatkozott, hogy véleménye szerint az RMDSZ tervezete etnikai összefüggéseket tartalmaz, és a liberálisok nem támogatják a fejlesztési régiók etnikai alapokon való kialakítását: „Nem ismerem mélyreszántóan ezt a projektet, de annyit mondhatok, hogy a gazdasági környezet hozzácsokolt a jelenlegi felosztáshoz és nem hiszem, hogy beleegyezne a változásba. (...) Biztos vagyok benne, hogy az RMDSZ javaslata etnikai összefüggéseket rejt, mivel a három magyar többségű megyét szeretné csoportosítani. Más kritérium szerinti újraszervezést esetlegesen támogatnánk, de etnikai alapokra támaszkodót nem.”³⁴

A szélsőjobb ennél is radikálisabb kijelentést tett, egyenesen árulással vádolja a kormánypártokat, amiért a haza ellenségeinek titulált RMDSZ-es vezetőket segítik abban, hogy minden körülmény biztosítva legyen egy külön állam kialakulásához Románia határain belül.³⁵

A PC (*Konzervatív Párt*) szintén tiltakozik a területi átszervezés ellen, *Bogdan Diaconu*, a Konzervatív Párt vezetőségének tagja nyilvánosan felszólította a PDL-t, hogy kategorikusan utasítson vissza minden javaslatot, ami etnikai szempontok figyelembevételével rendezné át Románia területét.³⁶

Meglepetést okozott viszont *Klaus Johannis* nagyszebeni polgármester, a Német Demokrata Fórum elnöke, aki a jelenlegi és jövőbeli projektjeit féltve, a román ellenzékiekhez hasonlóan ugyancsak ellenzi Szeben és Brassó megye leválasztását a Székelyföldről. *Csutak István*, a törvénytervezet kidolgozója "megérti" a nagyszebeni polgármester aggodalmát, ugyanis így a két szászöldi megyének csak egymással, nem pedig az elmaradt székelyöldi megyékkel kell versenyeznie.

Az Európai Unió költségvetését hét éves ciklusokra tervezik, a következő 2014-ben kezdődik, a régiós átszervezést addig kell elfogadtatni az Európai Bizottságnál. Klaus Johannis viszont kifejtette: nem tartja időszerűnek a régiós határok újrajzolását. Úgy érvel, hogy Romániát a jelenlegi régiókkal vették fel az Unióba és ezek tudnak lehívni pénzeket a regionális alapból.³⁷

A miniszterelnök nyilatkozata

A Szenátus valamint a közvélemény megosztottságára reagálva Emil Boc kifejtette, hogy még nem született döntés a törvénytervezet végleges formáját illetően, valamint hogy hamarosan megvitatásra kerül a kormánypártok koalíciója, az RMDSZ, a nemzeti kisebbségek, illetve az ellenzék jelenlétében, hogy olyan döntés születessen, ami megfelel Románia érdekeinek. „Az Alkotmányt semmiképpen nem fogja a születendő törvény figyelmen kívül hagyni”, tette hozzá a miniszterelnök, ezzel utalva az Alkotmány azon bekezdésére, amely kiköti, hogy Románia egységes nemzetállam^{viii 38}.

Câte regiuni să aibă România?; 2010.02.13. (2010. március 14.)

³² Gândul.ro; Raul Florea: Senatul a adoptat tacit legea UDMR privind regionalizarea și înființarea Ținutului Secuiesc. Ce spune opoziția. Cum a reacționat Emil Boc; 2010.02.16. (2010. március 14.)

³³ România Liberă; Diana Lazar: Tarom și regionalizarea, primele fricțiuni între UDMR și PDL; 2010.02.15.

³⁴ Machiavelli.ro; PNL Covasna susține că proiectul UDMR de regionalizare nu va trece de Camera Deputaților, AGERPRES (2010. március 14.)

³⁵ România Mare; Gică Agrigoroaie: Căpeteniile mafioate ale PD-L și UDMR vor fi linșate de populația revoltată!; 2010.02.24 (2010. március 14.)

³⁶ Libertatea; PC acuză PD-L de slugărnicie; 2010.02.18

³⁷ Népszava; Lokodi Imre: Támadják az RMDSZ törvénytervezetét; 2010.02.13

³⁸ Gândul; Raul Florea: Senatul a adoptat tacit legea UDMR privind regionalizarea și înființarea Ținutului Secuiesc. Ce spune opoziția. Cum a reacționat Emil Boc; 2010.02.16 (2010. március 14.)

Hasonló törekvések a szlovákiai magyar kisebbség esetében: a komáromi tervezet

“Az 1993-ban független állammá váló Szlovákiában a felülről kezdeményezett regionalizáció és a magyar kisebbség által kezdeményezett etnikai regionalizmus egymással élesen szembekerült. A magyar kisebbség 1994-ben Komáromban fogalmazta meg területi autonómia igényeit, illetve a közigazgatási törvény 1996-os vitájához szintén önálló tervezet nyújtott be. Ezen autonómia igényeket a többségi szlovákság - mind a kormányon lévő pártok, mind az ellenzéki pártok - elutasították. Sőt Mečiar az 1996-os területi reformmal pontosan az ellenkezőjét valósította meg. A magyar kisebbség az etnikai elvet akarta érvényesíteni a területi egységek kialakításakor, azaz magyar többségű közigazgatási egységet/egységeket akart kialakítani. Az 1996-os törvénnyel az etnikai elv megvalósult, de ellenkező előjellel, azaz a régiók oly módon lettek kialakítva, hogy a magyar többségű területeket a lehető legtöbb régió között osszák fel. Jól mutatja ezt Csallóköz példája, melyet 3 régió (Nagyszombat, Pozsony és Nyitra régió) között osztották fel.

A harmadik Mečiar-kormányt 1998-ban felváltó jobboldali koalíciós kormány, a Dzurinda-kormány, - annak ellenére, hogy a kormánykoalícióba belépett a Magyar Koalíció Pártja - a 2001-es közigazgatási reform során nem változtatta meg az 1996-os területi felosztást, azaz a Mečiar által 1996-ban kialakított területi beosztás a mai napig érvényben van. Amiből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a magyar etnoregionalista igényeket, amelyek egy vagy több „magyar régió” vagy „magyar megyék” létrehozására irányulnak nem csupán a nacionalista Mečiar-kormányok, hanem a többségi szlovák nemzet teljes elitje elutasítja.”³⁹

Összegzés

Románia, mint posztkommunista állam, most, az Európai Unió csatlakozás után kezd fellélegezni. Az uniós térség részeként tudomásul vette, és alkalmazta a jogszabályokat, mint a NUTS szintek szerinti területszervezés, de a nyugati államokkal szembeni lényeges gazdasági lemaradását ez nem oldotta meg. A fejlesztési régiók megszülettek, de nem töltik be szerepüket, csak üres bábok, amik arra várnak, hogy végre olyan jogkörökhöz jussanak, amelyek lehetővé teszik, hogy fejlődjenek mind gazdasági, mind társadalmi szempontból.

Véleményem szerint tehát, és ezzel a fent említett elemzésekre és szakértői véleményekre hivatkoznék, nem a régióhatárok jelentik az elsődleges problémát, hanem az önkormányzati hatáskör hiánya. Amennyiben a határokat módosítják, de nem ruházzák fel jogi személyiséggel a fejlesztési régiókat, nem történik érdemi változás a gazdasági- társadalmi hasznukat tekintve. Ha viszont megalakul Székelyföld régió, és biztosítva lesz számára a szükséges hatáskör, ez talán elősegítené a kisebbségben élő magyarság helyzetének javulását. Nem tartom azonban szerencsésnek, hogy a politikai pártok az etnikai tényezőre helyezik a hangsúlyt, ezzel még több ellentétet szítva, és nem veszik figyelembe, hogy többi fejlesztési régió is előnyösebb helyzetbe kerülne az RMDSZ tervezete alapján.

A döntés tehát egyelőre még nem született meg. Kérdéses, hogy ha a javaslat ilyen mértékben osztja meg a politikai pártokat, lehetséges-e valamilyen formában a megegyezés, és ha igen, valóban Székelyföld javát fogja majd szolgálni az új területi berendezkedés vagy sem.

*

www.southeast-europe.org
dke@southeast-europe.org

© DKE 2010.

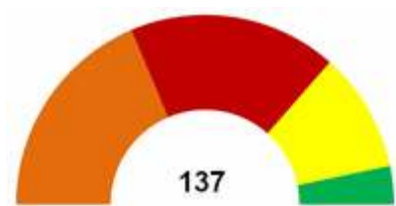
³⁹ Gulyás László: Regionalizációs törekvések és etnoregionalizmus a poszt-kommunista Szlovákiában 1989-1998, *Tér és Társadalom*, XXII. évf. 2008

Függelék

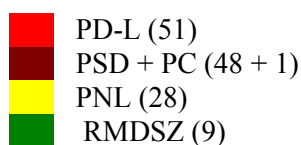
A román országgyűlés pártok szerinti eloszlása 2010. tavaszán

A Szenátus pártok szerinti eloszlása

137 szenátor

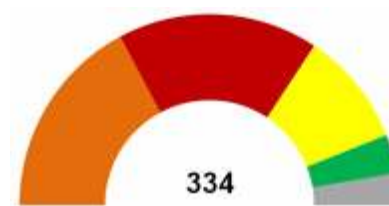

Politikai pártok

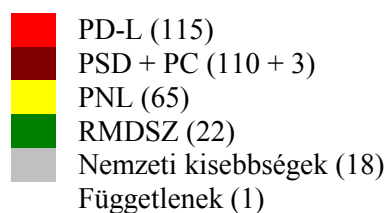

A Képviselőház pártok szerinti eloszlása

334 képviselő

Politikai partok

*

PD-L (*Demokrata Liberális Párt*)
 PSD (*Szociáldemokrata Párt*)
 PC (*Konzervatív Párt*)
 PNL (*Nemzeti Liberális Párt*)
 RMDSZ (*Romániai Magyar Demokrata Szövetség*)

ⁱ Statisztikai Célú Területi Egységek Nomenklatúrája (*Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*)

ⁱⁱ 1998. évi 151-es számú törvény 2. szakasza alapján

ⁱⁱⁱ A regionalizáció mindig egy felülről lefele irányuló mozgást feltételez, azaz a központi kormányzat szorgalmazására történik egy adott területi egység behatárolása, és a felsőbb szintek ruházzák fel a régiókat különböző hatás- és jogkörökkel.

^{iv} A regionalizmus alulról felfelé mutató területszervezési kezdeményezéseket, törekvéseket jelent, melyek egy adott terület sajátosságának, kulturális vagy etnikai adottságának érvényesítésére irányulnak.

^v Regional Development Policy in Romania, *Green Book*, 1997.

^{vi} "...being eligible for support from the EU-structural funds..."

^{vii} Regionális Operatív Programok

^{viii} Románia alkotmánya, 1. szakasz

(1) Románia szuverén és független, egységes és oszthatatlan nemzetállam.